

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح استفساریه ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۳۱

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۶/۱۸

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح استفساریه ماده (۳۲)
قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۲/۲۳

کد ترازش: ۴۰۳۲۰۳۱

۱۴۰۲/۰۶/۱۸

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۲/۰۳/۱۲

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

طرح استفساریه ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی

درباره مصوبه

«طرح استفساریه ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» در تاریخ ۱۴۰۳/۲/۲۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و طی نامه شماره ۹۶۵/۱۰۴۰۵ مورخ ۱۴۰۳/۳/۲۵ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۳/۱۰ (به صورت غیررسمی)، مفاد آن را مغایر با قانون اساسی دانست و نظر خود در این خصوص را طی نامه شماره ۱۰۲/۴۲۲۴۰ مورخ ۱۴۰۳/۳/۱۲ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح استفساریه ماده
(۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»

موضوع استفساریه:

الف- آیا حکم مقرر در جزء (۲۵) بند «الف» و جزء (۷) بند «ب» ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی^۱ (با اصلاحات و الحاقات تا تاریخ ۱۴۰۲/۵/۱)، شامل اشخاصی که به نمایندگی از طرف اشخاص حقوقی، اعضای هیئت مدیره و مدیران عامل شرکت‌های دولتی و یا وابسته به دولت هستند، می‌شود؟

ب- آیا حکم مقرر در جزء (۲۹) بند «الف» و جزء (۱۱) بند «ب» ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی^۲ (با اصلاحات و الحاقات تا

۱. ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۲ (اصلاحی ۱۴۰۲/۵/۲۸)- اشخاص زیر به واسطه مقام و شغل خود از داوطلب شدن محرومند:

الف (اصلاحی ۱۳۸۶/۱/۲۶)- اشخاص زیر از داوطلب شدن در حوزه‌های انتخابیه سراسر کشور محرومند مگر اینکه حداقل شش ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفاء نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند:
۱- ...

۲۵- اعضای هیئت مدیره و مدیران عامل شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت که حیطة وظایف و اختیارات آن‌ها به کل کشور تسری دارد.
۲۶- ...

ب (اصلاحی ۱۳۸۶/۱/۲۶)- اشخاص زیر از داوطلب شدن در حوزه‌های انتخابیه قلمرو مأموریت خود محرومند مگر اینکه شش ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند:
۱- ...

۷- اعضای هیئت مدیره و مدیران عامل شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در استان و شهرستان
۸- ...»

۲. ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۲ (اصلاحی ۱۴۰۲/۵/۲۸)- ...

الف (اصلاحی ۱۳۸۶/۱/۲۶)- ...
۱- ...

تاریخ ۱۴۰۲/۵/۱)، شامل اعضای علی‌البدل نیز می‌شود؟

پاسخ:

الف- بلی؛ ...

ب- بلی؛ ...

این قانون از زمان تصویب قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۴۰۲/۵/۱ لازم‌الاجراست.

■ دیدگاه مغایرت

الف) موضوع بند (ب) این استفساریه در خصوص پاسخ به این پرسش است که محرومیت از داوطلب شدن «اعضای شوراهای اسلامی شهرها و روستا»، شامل «اعضای علی‌البدل شوراهای مذکور» نیز می‌شود یا خیر. اما نظر به اینکه از جهت لغوی و عرفی، اعضای «علی‌البدل» شوراها، «عضو شورا» محسوب نمی‌شوند و اعضای علی‌البدل تنها در حالت‌های خاصی همچون فوت یکی از اعضای اصلی، «عضو شورا» شناخته می‌شوند، پاسخ مجلس شورای اسلامی به این پرسش و عضو تلقی کردن اعضای علی‌البدل، ماهیت تفسیری ندارد و به نوعی قانون‌گذاری جدید مبنی بر توسعه‌ی محرومیت اعضای اصلی شوراها به اعضای علی‌البدل است و این حکم خلاف اصل (۷۳) قانون اساسی است؛ چراکه شورای نگهبان در نظر تفسیری مورخ ۱۳۷۶/۳/۱۰^۱، تفسیر را «بیان مراد مقنن» تلقی کرده است و

→

۲۹ (الحاقی ۱۳۹۴/۲/۲۹) - اعضای شوراهای اسلامی شهرها.

ب (اصلاحی ۱۳۸۶/۱/۲۶) - ...

۱ - ...

۱۱ (اصلاحی ۱۳۹۴/۲/۲۹) - اعضاء شورای اسلامی روستا.

۱۲ - ...»

۱. نظر تفسیری شماره ۷۸۱۰۸ مورخ ۱۳۷۳/۱۲/۲۲ شورای نگهبان: «۱- مقصود از تفسیر، بیان مراد مقنن است بنابراین تضييق و توسعه قانون در مواردی که رفع ابهام قانون نیست، تفسیر، تلقی نمی‌شود.

۲- تفسیر از زمان بیان مراد مقنن در کلیه موارد لازم‌الاجرا است. بنابراین در مواردی که مربوط به گذشته است و مجریان برداشت دیگری از قانون داشته‌اند و آن را به مرحله اجراء گذاشته‌اند تفسیر قانون به موارد مختمه مذکور، تسری نمی‌یابد.»

نباید تفسیر منجر به «تضییق و توسعه موضوعی» قانون شود. در نهایت به عنوان مؤید مغایرت فوق نیز قابل بیان است رویه‌ی شورای نگهبان در احراز صلاحیت داوطلبان انتخابات مجلس نیز تاکنون به این نحو بوده است که عضو علی‌البدل را شاغل در شورای اسلامی شهرها و روستا در نظر نمی‌گرفته و منع قانونی برای حضور اعضای شوراها در انتخابات مجلس را شامل اعضای علی‌البدل استنباط نمی‌کرده است.

ب) در ذیل پاسخ استفساریه مقرر شده است که این مصوبه از زمان تصویب قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (۱/۵/۱۴۰۲)، لازم‌الاجرا است. این در حالی است که مطابق اصل (۷۳) قانون اساسی، قانون‌گذار باید به شرح و تفسیر قانون عادی پردازد اما در اینجا به نوعی قانون‌گذاری انجام شده و حکم جدیدی صادر گردیده است. طبق نظر تفسیری مورخ ۱۳۷۶/۳/۱۰ شورای نگهبان، تفسیر از زمان بیان مراد مقنن در کلیه موارد لازم‌الاجرا است و تفسیر قانون به موارد مختومه تسری نمی‌یابد. از آنجایی که تفسیر قانون اساسی نیز در حکم قانون اساسی است، حکم ذیل پاسخ استفساریه مغایر اصل (۷۳) قانون اساسی است.

■ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند (ب) استفساریه در خصوص شمول محرومیت اعضای اصلی شوراها به اعضای علی‌البدل آنها، مغایرتی با اصل (۷۳) قانون اساسی ندارد؛ توضیح آنکه مطابق اصل مذکور، مجلس شورای اسلامی می‌تواند قوانین عادی را تفسیر کند و قانون‌گذار نیز از این اختیار خود استفاده کرده و محرومیت «اعضای شوراها» را شامل اعضای علی‌البدل دانسته است و مراد خود از این عبارت قانون را این‌گونه تبیین کرده است. کما اینکه از متن ماده (۶) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران^۱ نیز چنین مستفاد می‌شود که اعضای علی‌البدل به عنوان عضو شورا در نظر گرفته می‌شوند و در حالت‌هایی که در این قانون پیش‌بینی شده است، در تصمیمات ورود می‌کنند. همچنین در تأیید صحت این

۱. ماده (۶) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب مجلس شورای اسلامی: «ماده ۶- تعداد اعضای اصلی و علی‌البدل شورای شهر به شرح زیر می‌باشد:

تفسیر، در فرضی اگر یک عضو علی‌البدل شورای اسلامی شهر و روستا، شش ماه قبل از ثبت‌نام از سمت خود استعفا ندهد و در این بازه برای یکی از اعضای شورا حالت‌های استعفا، فوت یا سلب عضویت پیش آید، مطابق ماده (۷) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران^۱، عضو علی‌البدل جایگزین او می‌شود و می‌تواند با استفاده از امکانات و ظرفیت‌های شورا به تبلیغات خود بپردازد. ضمن اینکه در بعضی قوانین نیز از جمله قانون تخلفات اداری، اعضای علی‌البدل در غیاب اعضای اصلی به جای آنان انجام وظیفه می‌کنند. در نتیجه در همه‌ی قوانین، عضو علی‌البدل جایگاه تشریفاتی ندارد و می‌تواند به عنوان عضو در جلسات شرکت کرده و منشأ تصمیم باشد. لذا با توجه به استدلالات مطرح شده، محرومیت عضو علی‌البدل شورای اسلامی شهرها و روستا در ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، تاب تفسیر داشته است. در نتیجه بند (ب) استفساریه، قانون‌گذاری جدید تلقی نمی‌شود و تنها رفع ابهام از عبارت تفسیربردار «اعضای شوراها» بوده است و مغایرتی با اصل (۷۳) قانون اساسی نیست. گفتنی است تفسیر شورای نگهبان از ماده (۳۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، در خصوص شاغل نبودن اعضای علی‌البدل در شورای اسلامی شهرها و روستا، یک تفسیر اجرایی در مقام احراز صلاحیت داوطلبان انتخابات مجلس بوده و تفسیر مذکور به دلیل سکوت قانون‌گذار در این زمینه ارائه شده است و تفاوت تفسیر اجرایی شورا با تفسیر قانونی موضوع این مصوبه، به معنای تفسیربردار نبودن عبارت «اعضای شوراها» نیست.

■ نظر شورای نگهبان

۱- لازم‌الاجرا دانستن این مصوبه از زمان تصویب قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۴۰۲/۵/۱، مغایر اصل (۷۳) قانون اساسی و نظر تفسیری شماره ۱۳۷۵/۳/۱ مورخ ۷۶/۲۱/۵۸۳ شورای نگهبان از این اصل شناخته شد.

۱. ماده (۷) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷- در صورت استعفا، فوت یا سلب عضویت هر یک از اعضاء شورای روستا، شهر، عضو علی‌البدل به ترتیب آراء جایگزین می‌شود.»

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان